

megértés még a legközelebbi hozzátartozóknál is szét-szalad, nemhogy két gyökeresen eltérő szemlélet esetén. A szellem harca és nyugalma nálunk sportkaratévá alakul, a mozdulatlanság és mozgás dialektikája súlyzós edzésekben próbál artikulálódni. Nehezen érthető, hogy mi dolgunk lehet mindazzal, amit a Kelettől ellesünk. Illetve fordítva: mit akar a Kelet tőlünk, amikor számunkra oly távoli kultúráját próbálja újra meg újra ránk hangolni (film, színház, zene). Amikor a Nyugat ráharapott a butóra, megint csak árnyéka vetődött, mert a butó modern tánc, és csak nagyon közvetett módon van kapcsolata az archaikus keleti kultúrához, ráadásul bennünk nagyrészt csupán érthetetlen csodálkozást kelt – ahogy a kínai éttermekben sem igen látunk kínaiakat étkezni, mivel a legmagyarosabb ízeiket főzik nekünk, mi pedig pálcikával eszegetjük a rizses csirkehúst. Ahogy a keleti gondolkodás ódzkodik az egyenes vonalú mozgás kéréstől, irányultságtól és egysíkúságtól, ugyanúgy értetlenül állunk mi is a körmozgások állandó változékonysága, az egymás mellé sodródó léte sokszínűsége előtt, amit nem a mozdulatok izgalmá, hanem a közeledések és távolodások változatossága okoz. A keleti ember nemigen tud az egy nő és egy férfi örök

konstellációjáról, hanem együtt futó, majd egymásból kicsavaródó létkörökről gondolkodik, amelyek nem az egyéniségek és a különféle karakterek miatt lesznek többfélék, hanem az utak sokféleségétől.

A színpadra csorgó víz egyszer megmenti a helyzetet, az élet, a halál, a túlvilág és a tudattalan modernség képzeiteit kelve, a hatásadás vékony mezsgyéjén billegve. A keletiek nem tudnak többet, csak valahogy mélyebben és régebben tudják, amit tudnak. Mi persze, a dolog lényegéből fakadóan, mindezt nem érthetjük. Abból, ahogy bánnak vele, gyaníthatjuk, hogy vízen sem ugyanazt értik, mint mi. Úgy mutatják fel nekünk a víz egyetemes jelét, mintegy közösséget ajánlva, mint mi a jin és jang szimbólumát, miközben a béke jelének gondoljuk azt. Ez a groteszk jelbeszéd a legpontosabb jele a tajvaniak vendégtékának. Egy gesztus, ahol egyik fél sem tudhatja, hogy a másik mit ért azon, amit neki ismerősként próbál meg felmutatni. De a megmutatás szándéka közös. Turisták vagyunk, ahogy ők is: azt hisszük, ha lassabban beszélünk magyarul, akkor megértenek minket. Az előadás alapélménye, hogy a tudás nem közölhető, de már az is valami, hogy érezzük a jelelés közös szándékát.

Horeczky Krisztina

Szövetségbe forrva

HOFESH SHECHTER COMPANY

A múlt század hetvenes éveiben (1977: *Throbbing Gristle*, *NON*-együttesek) szökkent szárba Nagy-Britanniában az ipari (industrial) zenei irányzat, ez az ütőhangszer bázisú, kiáltásokkal színesített ritmusmuzsika, amely egyfelől, elvetve a harmóniát, fölszámolta a hagyományos dalformát, másrésztől némely esetben – kivált a korai években – magán hordozta bizonyos radikális-rasszista-totalitárius eszmék, szimbólumok védjegyeit. (A műfaj egyik legismertebb formációja a német *Einstürzende Neubauten*.) Az izraeli származású, Londonban letelepedett Hofesh Shechter darabjainak tükrében számomra kétségtelen: a fényes diadalútját Albionban kitaposó táncos-koreográfus az ipari tánc megálmodója.

Shechter szakmai életrajzát böngészve sokatmondó adalék az alkotó zenei pályafutása: a Tel-Avivban, majd Párizsban folytatott ütőhangszeres és dobtanulmányok. A virtuóz mozgáskomponista majd minden esetben maga felel művei hanganyagáért (ez esetben másodmagával, *Vex'd*-vel). Kompániája része ötagú zenekara. A főntiek mellett azonban legalább ennyire lényegi sajátossága, hogy Shechter esztétikája erősen

átpolitizált, társadalomkritikai éllel bír – mindez a táncszcénától határozottan idegen vonás. (A klasszikus balett esetében utópia.)

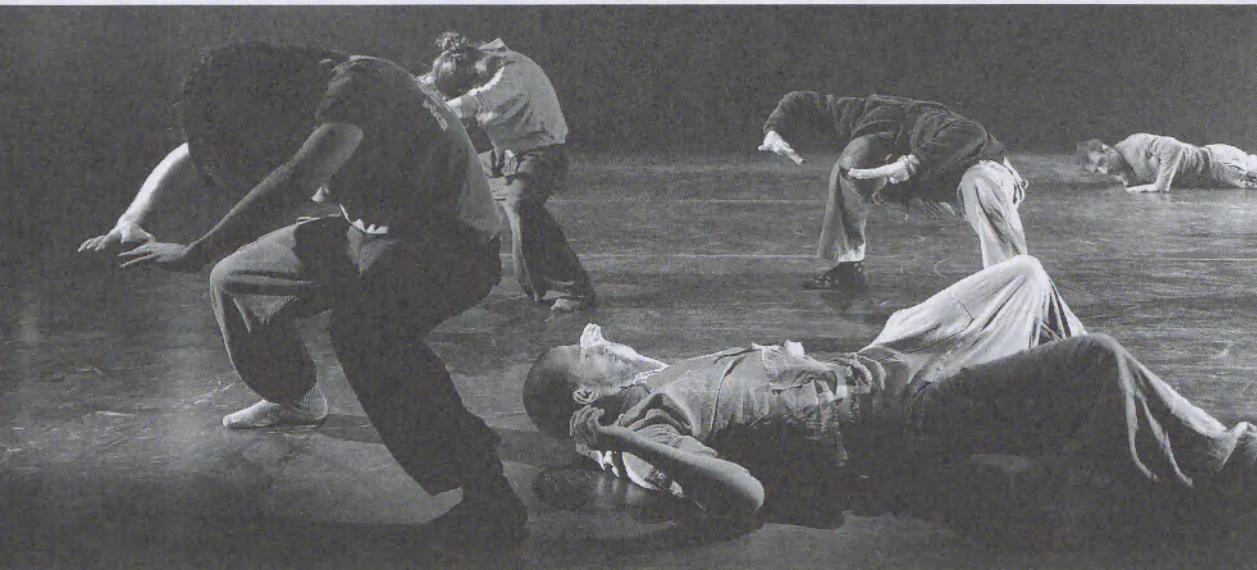
A hét férfi táncosra írt, 2006-os *Uprising* (Felkelés) sűrítve tartalmazza azokat a *leitmotivokat*, amelyek az opus párdarabjában, az *In Your Rooms*ban majd rendre visszaköszönnének. A gomolygó füstben, vakító reflektorfényben fölbukkanó, civil ruhás hímek (pamutfelső, laza-zsebes pantalló) klasszikus balettpozícióba merednek, majd kezdetét veszi a féktelen tempójú törzsi rítus – melyet néha megszakít egy-egy lassabb, csendesebb epizód. A kis, forrongó csoportot nevezhetjük hordának, ám még inkább hirtelen-váratlan szövetségbe forrt proletároknak. Az akrobatikus elemekben gazdag *street dance* és a zsidó folk hatását mutató, aprólékosan kidolgozott mozgásanyag leghatásosabb eleme a csoportos koreográfia: lenyűgöző, amikor a hét férfi (köztük a langaléta Shechter) egyszerre mozdul, a belőlük áradó virtus, erő/energia elsöprő. A gyengédséggel hadilábon álló férfiak – militánsan homoerotikus jelleggel – hasztalan igyekeznek párokba rendeződni; közülük egy, értelemszerűen, kirekesztett-

kitaszított marad. A koreográfia ismétlődő motívuma az animális – előemberre és csimpánzra egyaránt jellemző – mozgás. Alapvető, hogy Shechter lázadói nem ébrednek öntudatra; tüntetésük egyszerre céltalan és véletlenszerű. Indulatból fakad. Mikor kört alkotnak, először barátságosan vállon suhintják, majd kevéssé pajtási-elvtársi módon hátba, oldalba, nyakon, végül pofon csapják egymást. A tasliból rögvest dulakodás, verekedés, óbégatással vegyes kergetőzés támad. Majd a hat férfi – spontán módon – magasba emeli egyik társát, aki egy nyamvadt vörös zászlócskát lenget; közben fölcsendül egy lelkesítő, himnikus induló. A groteszk élőkép: a szovjet Nagy Honvédő-emlékművek – és nyilvánvalóan a diktatórikus rendszerek-mozgalmai – maró szatírája.

A 2007-es *In Your Rooms* továbbra is, lankadatlanul a közösség és az individuum között feszülő, kibékíthe-

vákkal) világított üres teret használja: cselekvésformák barokkos sokasága tárul elénk; megkonstruált organizmus a káoszban. Élő számtani egyenlet. Vissza-visszatérő, repetitív mozgásminták: a *protest* öklörzés és az egyik lábbal lefelé rúgás; az enyhén görnyedt testtartás, miközben a táncosok egyik kezüket maguk elé tartják, mintha védekeznének, vagy eltolnának maguktól valamit. Mellbevágó, amikor tornasorba állnak, és rezdülésvi pontossággal mozdulnak. A baljós atmoszférát árasztó remeklés egyszerre idézi számomra az orwelli oeuvre (így: 1984) hangulatát és egy, bár nem tudja, kinek/minek/miért ellenálló, földalatti mozgalom hétköznapjait. E *flow* mű esetében kulcsszó, alapállítás a kitörés – mely markánsabban jelenik meg, mint az *Uprising*ban.

Újdonszerűség továbbá, hogy ezúttal „minden madár társat választ” (-hatna), ám az utolsó másodper-

In Your Rooms

Koncz Zsuzsa
felvétele

tetlen ellentét(ek) körül gravitál. A férfiember mellett azonban színre lépnek a tűzrólpattant fehérnépek is. Előttünk tizenkét dühös ember, a modern kori neurózisok összes eredőjével-tünetével, mint: személytelenség, elgépiesedés, izoláció, szorongás, rettegés az intimitástól. („London a magányos emberek otthona” – közölte Shechter egy interjújában.) A sokrétű, ritmus-hangszer alapú kollázt ezúttal egy-egy zongoraszó, illetve vonósok lágyítják. Emellett majd’ végig szól egy önnön állításával is perlekedő, meg-megbicsakló, majd magát fölszámoló monológ a kozmoszról, a túlélésről, a helyes választásról, a kommunikációról, a háborúról, az önfeladást követő betagozódásról stb. Az egymástól sötétten elválasztott, néha épp csak villanásnyi jelenetek sorában szerepel az *Uprising* záróképe. Emellett az egyik, kihívóan apatikus férfi fölmutat egy transzparenst, egyik oldalán a „Don’t Follow Leaders”, másikon a „Follow Me” fölshóllítás. A háttérben többször megjelenik kivetítve az „In Your Rooms” felirat. A negyvenperces, tornádósebességű, szerkesztettségében is filmszerű munkát azonban értékelhetnénk (parádés) önismétlésnek is: mintha a huszonhat percig tartó fölkelés kibővített, újragondolt, koedukált változatát látnánk. Ám egyszerre lefegyverző és tiszteletet parancsoló, ahogyan Shechter a bámulatosan (fölülről villámként lecsapó fénycsó-

cig úgy tűnik, senki sem él a kínálókozó lehetőséggel. A férfiak és nők között leginkább a bizalmatlanságból eredő feszültséget, továbbá a dermedtséget lehet észlelni. Részint ezért is meglepő az alkotás végén elcsattanó csók, melyet ugyan korántsem glamúroz rózsaszín romantika (zavar, szégyen, a meghátrálás szándéka követi), azért mégis meghittséget sugalló epizód. Ez a gesztus azonban aligha a búskomor(ságában pancsoló) nagyérdemű irányába gyakorolt engedmény. Inkább érzem benne az elbizonytalanítás, kiközköztetés, sőt, a megtévesztés szándékát. A rebellis csókba forrás: már-már elidegenítő effekt. Főképp azonban: az erotikus akció bekövetkeztéig egyszerre lépő-lélegző kommuna fölbomlását sugallja.

Hofesh Shechter hátborzongató precizitással kidolgozott, bámulatos tánc- és előadó-művészi teljesítményről tanúskodó darabjai szenvedélyességükkel, szédítő svungjukkal elsődlegesen az ösztöneinkre hatnak. Másrészt: a pontos lélektani, szociológiai megfigyelésekkel tarkított munkák elmélkedésre készítenek; titkokat hordoznak. Túl azon, hogy ez a recenzió Bakonya, annak meggyőző bizonyítéka, hogy az intellektussal átitatott táncprodukció nem az ördög találmánya. A zsáner brit, gondolkodó vezéralakjai – így az egyedülálló Wayne McGregor – ennek az iskolának, szellemiségnek elkötelezett képviselői.